

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ - "ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ" ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Στὸ σύντομο πρόλογο τῆς συλλογῆς του ὁ κ. 'Α. 'Εφταλιώτης μὲ κάποιο ἐνδοιασμό παρουσιάζει τοὺς ἀνεπιτίδευτους καὶ ἀπλοὺς στίχους του, γιατί, ὅπως λέγει, «τεχνικώτερα καὶ πὺ ἀνοιχτόφτερα δουλεῖει ἡ φαντασία τὰ λίγα αὐτὰ χρόνια στῇ φιλολογία μας».—Καὶ ἔχει μὲν ὁλότελα δίκαιο γιὰ τὴν ἐκτίμηση αὐτῇ τῆς σύγχρονης ποιητικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ οἱ «Παλιοὶ Σκοποὶ» ἀνήκουν σὲ μιὰ διάφορη τεχνοτροπία, ὅπου ἡ φαντασία ἔχει περιορισμένη θέση, καὶ ὅπου ἡ ἀντίληψη καθρεφτίζει μονάχα τὶς ἐντυπώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Καὶ ἔτσι, ἂν οἱ ἰδέες τοῦ ποιητῆ δὲν φαίνονται πολὺπλο.ες, ἂν τὸ αἶσθημα φαινομενικὰ τοῦλάχιστον εἶναι ἀπλὸ ἕως τὴν ἀφέλεια, οἱ στίχοι ὁμως στῇ γραμμικῇ τους καλαισθησία διατυπώνουνε τὰ θέματα τοῦ καθημερινοῦ βίου τῆς φυλῆς μὲ γενικότητα τόση, ποῦ φτάνει γιὰ νὰ τοὺς δώσει χαρακτῆρα ἔργου τέχνης.

Ὁ κ. 'Α. 'Εφταλιώτης βαθεῖα νοσταλγεῖ τὸν τόπο του, καὶ μὲ πίκρα ὑποφέρει τὸ ξερρίζωμά του (τὸ *déracinement*) στὸν «καταραμένο τόπο στῇ Φραγκιά» ἢ νοσταλγία ὁμως αὐτῇ τὸν βοηθεῖ στὴν ἐκποιητικὴν, νὰ ποῦμε, θεμάτων ποῦ τὸ μάτι συνείδησε νὰ βλέπει σὰν λίγο κοινά.

Ἔτσι στοὺς γάμους τοῦ H. Pernot, γιὰ παράδειγμα, ὁ κ. 'Α. 'Εφταλιώτης ἀφιερώνει αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Ἦθελα νάρθω νὰ σταθῶ στῇ φιλικιά σου θύρα,
Νησιώτης ἀνεγνώριστος μὲ φέσα τσακισμένη,
Καὶ τὸ λαοῦτο νὰ βροντῶ γιὰ τὴ χρυσή σου μοῖρα.

Ἡ εἰκόνα σὰν λίγο ἀπροσδόκητη καὶ εἰρωνικὰ στὴν ἀφέλειά της.— Καὶ ὁμως εἶναι φανερό πὺς γιὰ νὰ ἐξωτερικεύσει ἄδολη χαρὰ ὁ ποιητής, ἀπὸ ὀρμέμφυτη ἀνάγκη, θέλει νὰ βαφτιστεῖ στὸ φυσικὸ του περιβάλλον καὶ στῆς νησιώτικης καθημερινῆς ζωῆς τὶς πατροπαράδοτες συνείδητες.

Ἔτσι ὁ κ. 'Α. 'Εφταλιώτης φτάνει νὰ τραγουδεῖ μὲ ἄδολο ρωμέϊκο ὕφος δύο ἢ τρία αἰσθήματα—ποῦ βρίσκουν ἄμεσο ἀντίλαλο σ' ὅλες τὶς ρωμέϊκες καρδιές καὶ γι' αὐτὸ ἀξίζει «νὰ τονιστεῖ κανένα τραγούδι του καὶ νὰ περάσει στοῦ λαοῦ τὸ στόμα» ὅπως πολὺ δικαιολογημένα φιλοδοξεῖ κι' ὁ ἴδιος.

2.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΣΤΟΥ

«... Ὁ ναὸς προβάλλει ἀνάμεσα σὲ πικρὰ φυτὰ σὰν ἓνας αἰώνιος καὶ γαλήνιος θριαμβευτής» μὲ τὴν ὠραιότητα τῶν ἀναλῶγιων του δεσπόζει, καταλαμβάνει ὅλο τὸ τοπίον, τὸ γεμίζει ὅπως μιὰ μουσικὴ γεμίζει ἓνα θόλον, ἐπιβάλλεται ἕως εἰς τὸν ὁρίζοντα. Ἡ γῆ του εἶνε μιὰ ἄπειρη ἀκολουθία. Τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς ναοῦ δὲν ἔγκειται εἰς τὸ μέγεθός του, ἀλλ' εἰς τὰς σχέσεις τῶν μέτρων του. Διὰ τῆς μαγείας αὐτῶν τῶν σχέσεων ἓνα ἀν-

θρώπινο ἔργον κυριαρχεῖ τοῦ μεγαλειτέρου του, καὶ αὐτὸς ὁ ναὸς μπορεῖ νὰ ταπεινώσει βουνά: ἔχει μεγαλεῖον, ἀλλὰ μεγαλεῖον ἐσωτερικόν, καὶ ἐνὸπιόν του τὸ ἄπειρον τῆς γῆς εἶνε κατώτερο. Εἶνε ἀκριβής. Ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸ τὸ τοπεῖον διότι τὸ ἐξηγεῖ καὶ τὸ συμπληρώνει. Τὸν ἀσαφῆ ἀγῶνα ποῦ καταβάλλουν ἡ κορυφὲς τῶν βουνῶν, τὸν ἐκφράζει μὲ τὸ ἀέτωμά του τὴν γραμμὴ ποῦ προσπαθοῦν νάχουν οἱ βράχοι, τὴν δείχνει εἰς τὸ ἐπιτύλιόν του τὰ ἄπειρα σύννεφα ποῦ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὴν θάλασσα σὰν ἀπὸ ληνό, φαίνονται κάμνοντα ἀδιάκοπα τὸ ὄνειρο ποῦ αὐτὸς μόνον πραγματοποιεῖ καὶ ἐπιτυχαίνει. Χωρὶς αὐτὸν τὸ τοποῖον ἦτο ἀτελές. Ἡ παρουσία του ἱκανοποιεῖ τὰ πράγματα καὶ φαίνεται λατρευόμενος ἀπ' αὐτά. Ἡ τέχνη εἶνε ἡ τελειοποίησις τῆς φύσεως διὰ τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς πάλιν εἰς τὸ τεχνούργημα ἐκφράζει τοὺς νόμους οἱ ὅποιοι εἶνε τὰ σιδηρώματα τοῦ Σύμπαντος: τοὺς γράφει μὲ ἐνάργεια. Γι' αὐτὸ βοηθεῖται εἰς τὴν ἐργασία του ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ τὴν μεταχειρίζεται χωρὶς νὰ τὴν βιάζει: Στήνοντας τὴν στήλη ἐκπληρώνει κανεὶς τὴ σκοτεινὴ εὐχὴ τοῦ μαρμάρου. Ὁ ἀρχιτέκτων ὁμοιάζει τὸν μεγάλον ἄνδρα: εἶνε ὁ νομοθέτης τῶν λίθων, ὅπως ὁ πολιτικὸς εἶνε ὁ ἀρχιτέκτων τῶν λαῶν. Καὶ οἱ δυὸ ἀνεγείρουν ὄγκους καὶ τοὺς μεταβάλλουν σὲ στοιχεῖα τάξεως τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ὄγκοι δὲν μπορούσαν νὰ συλλάβουν, καὶ ἡ ὁποία τοὺς γίνεται τόσο συμφυῆς ὥστε φαίνεται ὅτι ἐδημιουργήθησαν ἀποκλειστικῶς γιὰ νὰ τὴν σχηματίσουν . . .

. . . Ὁ ναὸς εἶνε ἀπλοῦς, καὶ ἡ ἀπλότης αὐτῇ τοῦ δίνει παρ' ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειάν της ἓνα εἶδος ἀνεκφράστου μετριοφροσύνης: δὲν θέλει νὰ μᾶς ἐκπλήξει: εἶνε διαυγής, εὐλικρινής, μᾶς προδίδει τὸ σχέδιόν του, ἀποκαλύπτει μιὰν ἀρχιτεκτονικὴν ποῦ πλησιάζει πρὸς τὸ ἀρχέγονο σπῆτι, ἀλλ' ἡ ὁποία μὲ τὴν ἥσυχη παραδοχὴν τῶν συνθηκῶν της, κατορθώνει νὰ παραγάγει τὸν τύπον τῆς πρὸ ἀπελευθερωμένης τέχνης: εἶνε μιὰ γυμνὴ ἀρχιτεκτονικὴ: τὰ κοσμήματα δὲν προσθέτονται, καὶ ἐκεῖνα ποῦ προσθέτονται πέφτουν: ὁ ναὸς στολιζέται μόνος του, καὶ ἡ ψυχὴ ποῦ βγαίνει ἀπὸ κάθε γραμμὴν του, τὸν στολιζει περισσότερο παρὰ ἂν ἦταν φορτωμένος μὲ γκιρλάντες. Εἶνε πολὺ δυνατός: ἀλλὰ μιᾶς δυνάμεως ποῦ ἔχει ἀρκετὴ αὐτοπεποίθησι ὥστε νὰ καταπραῖνεται καὶ νὰ φθάνει εἰς τὴν χάρι. Ἡ ἀληθινὴ χάρις, ἀλήθεια, δὲν ἔχει καμιὰ σχέσι μὲ τὴν ἀδυναμίαν: εἶνε μονάχα δύναμις λεπτὴ, τόσο περὶ ἀποκτητὴ καὶ περὶ ἐσωτερικῇ, ὅσο ὀλιγώτερο γίνεται φανερόν: εἶνε δύναμις ποῦ καταπεύθει. Ἔτσι εἶνε ὁ ναός: οἱ στύλοι του μοιάζουν κατὰ πρῶτον μὲ πολεμιστάς, ἀλλ' ἂν τοὺς κοιτάξῃ κανεὶς καλότερα, βλέπει νὰ διαφαίνονται νεαρὲς κόρες . . .

Ὁ ναὸς εἶνε στερεὸς ἀνάλογα μὲ τὴ σοφίαν καὶ τὴν συμμόρφωσιν μὲ τοὺς αἰωνίους νόμους ποῦ ἐνυπάρχουν εἰς αὐτόν. Κτισμένος σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τοῦ κόσμου, δὲν ἔχει τίποτε νὰ φοβηθῇ ἀπ' αὐτόν. Ὅταν εἶνε ὥραϊος ἐνθαρρύνει: ἀναγκάζει τὰ μαῦρα σύννεφα ποῦ συγκεντρώνονται εἰς τὸν οὐρανὸ νὰ ἐξαλειφθοῦν, νὰ ὀπισθοχωρήσουν, νὰ παρευρίσκονται ἐκεῖ μόνον ὅσον ἀρκεῖ γιὰ νὰ προσδώσουν μεγαλύντην ἀξίαν στὴν σοβαρότητά του. Τὰ περάσματα τῆς σκιάς καὶ τοῦ φωτὸς εἰς τὰς προσόψεις

του, δὲν τὸν ἀνησυχοῦν, καὶ τοῦ προκαλοῦν μόνον ἀόριστα μειδιάματα. Ὅμοιάζει μὲ ἀνθρώπινο μέτωπο. Ὅμοιάζει μὲ μεγάλο σκόπελο, ἀλλὰ σκόπελο ἔξυπνο πού θὰ τὰ ἐγαλήνευε ἀντὶ νὰ τὰ σπάσει. Δὲν εἶνε πειὸ ἐκτεταμένος παρ' ὅτι εἶνε ἀνάγκη. Εἶνε γερὸς γιατί εἶνε συμμαζευμένος. Νὰ δημιουργεῖ κανεὶς θὰ πεῖ νὰ συγκεντρώνει. Οἱ Ἕλληνες τὸ εἶχαν ἐννοήσει, καὶ τὰ μνημεῖα τοὺς περιορισμένα καὶ τέλεια, εἶνε σὰν μικροὶ τετράγωνοι λόχοι πού συντρίβουν τὴν ἔφοδο τῶν αἰώνων· τέτοιος εἶνε ὁ ναὸς, καὶ ἡ διάρκειά του δὲν εἶνε βέβαια τυχαία, ἀλλὰ σὰν ἀμοιβὴ ὅλων του τῶν προτερημάτων, σὰν ἓνα στέφανο πού ὁ χρόνος βάζει στὶς τέσσερες ὀψεις του . . .

. . . Γέρικα κοράκια κρώζουν μὲ σοβαρότητα. Κάπου-κάπου ἓνα φύσημα ἀέρος σηκώνει σμῆνος πεταλοῦδες καὶ τὸ σκορπίζει σὰν θυμιάμα εἰς τοὺς στύλους. Κυττάζει κανεὶς τὸν ναὸν μ' ἓνα εἶδος σεβασμοῦ ἀνακατωμένου μὲ ἀπληστία. Μὲ τὴ δύναμί του μονάχα τραβᾷ ὅλη τὴν ψυχὴ μας εἰς τὸ φῶς· γεμίζει κανεὶς τὰ μάτια του μὲ τὴν εἰκόνα του, τὸν μαθαίνει, τὸν σπουδάζει.

Τὸν ἀκούει: τραγουδεῖ.

. . . Τὸ ἀπαράμυλλο προτέρημα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης εἶνε ἡ διάρκειά της. Ὁ ναὸς αὐτὸς εἶνε τὸ ἔργον ἑνὸς κατεστραμένου πειὰ πολιτισμοῦ, μιᾶς ἰθνησκείας πού κανεὶς πειὰ δὲν πρεσβεύει· εἶνε γερασμένος κατὰ εἴκοσι-πέντε αἰῶνες. Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔχω ἀνάγκην καμμιᾶς εἰδικῆς γνώσεως γιὰ νὰ τὸν γνωρίσω· ἀρκεῖ νὰ τὸν πλησιάσω μὲ ὅ,τι ἔχω μέσα μου πειὸ ζωτικό· μὲ δέχεται καὶ τὸν κατέχω. Δὲν εἶνε πλέον ἓνας ναὸς ἑλληνικός, εἶνε ἓνας ναὸς ἀνθρώπινος. Διατυπώνει καὶ μεταγράφει ἀκόμη ὅλες τὰς ἀρχὰς γιὰ τὴ σύλληψιν τῶν ὁποίων αἰσθανόμεθα τὴν πειὸ μεγάλη ὑπερηφάνεια, καὶ ἡ ὁποῖος κάνουν τὴν εὐγένειά μας. Εἶνε ἡ δύναμις, ἡ πεποίθησις, ἡ γαλήνη, ἡ ἀρμονία: μᾶς ἀντιπροσωπεύει. Ἐν ὀνόματι ὅλων μας δέχεται ἀκόμη τὰς τρικυμίες καὶ τὰς αὐγὰς· ἐν ὀνόματι ὅλων μας θαυμάζει τὰ ἄστρα ὅταν κοιμώμεθα· ἐν ὀνόματι ὅλων μας πού περνοῦμε, διαρκεῖ. πού πεθαίνομεν, ζῇ: ἐφ' ὅσον μένει ὀρθίος, τὸ ἀξιοπρεπέστερον πού ὑπάρχει μέσα μας μένει ἐκφρασμένο: εἶνε εἰς τὸ σύμπαν ἡ μαρτυρία τοῦ ἀνθρώπου.

ΜΕΤΑΦΡ. Π. Α. Π.

ABEL BONNARD

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΛΛΑΔΑ ΑΘΗΝΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Πάνω στὴν Ἀκρόπολιν τὴν ὥρα τοῦ γλυκοῦ δειλινοῦ πού ὁ Παρθενὼν μοιάζει μὲ πυρὰν ἀπὸ ἀστραφτερὸ μάρμαρο.—Μοῦ φάνηκε πὼς τὸ φάντασμα τῆς Θεᾶς ἐρχόντανε νὰ ξαναεπισκεφθῇ τὸ ναὸ της.

Καὶ συναρπαγμένος ἀπὸ μιὰ σκέψη ἐπῆρα τὸ θῆρος καὶ τῆς μίλησα:

Ἄσε με νὰ σὲ νοιώσω, ὦ Παλλάς. Εἶσαι ὡραία καὶ ἡ ὁμορφιά σου θυ-

μίξει τούς ναούς, τῆς Ἀττικῆς τὰ τοπία, τῆς Φύσης καὶ τῆς Τέχνης τάρτιστουργήματα. Ἡ καρδιά μου εἶναι ταραγμένη πειὸ πολὺ κι ἀπὸ τὰ κύματα τῆς Ἀδριατικῆς. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ σὲ βλέπω γιὰ νὰ πιστεύω σὲ σένα. Τὴν Ὀδύνην ἀγάπησα καὶ τὰ πράγματα τᾶσχημα ἅποτε - ἅποτε, γιὰτί ἔναι λυπητερά. Μέσα στὸ ἄπειρο καὶ τᾶδειανὸ τὸ σύμπαν ἀπὸ τὴ λύπη ἔλυωσα.

Ἐδῶ ἡ συμβουλὴ σου θὰ μοῦ χαρίσει τὴ σωτηρία. Ἔσο ὅμοια, στὴν ἀνάμνησή μου, μὲ τὸ θεῖον εἰδωλό σου, τοῦ Φειδία τὸ ἄγαλμα, ποῦ ξαφάνισθηκε ἀπὸ τὸν κόσμον. Δέξου κ' ἐγώ, σάν τὸ λαό σου ὅταν στὴν ἀγορὰ συζητοῦσε τίς ἀποφάσεις γιὰ τὴν πατρίδα, νὰ μείνω, τίς πιὸ σημαντικὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς μου, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα πάνω σου.

Ἔτσι θάγαπῇσω γιὰ πάντα τὴν Ἀρμονία καὶ τὴν Τόλμη. Δὲ θὰ βρίσκω πεῖα εὐχαρίστηση στίς ἀδυναμίες μου, καὶ ποτὲ πεῖα δὲ θὰ μὲ νοιάζει γιὰ τὸ μοιραῖο καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ μου. Τὸ ἰδανικὸ μου θάχει στὴ ζωὴ τίς ρίζες του καὶ στὸ ὑπερπέραν τὸ ἄνθος του.

Ὡ Θεά! τοῦ χιτῶνος καὶ τῆς αἰσθητὸς σου οἱ πτυχὲς εἶναι ποιήματα καὶ προσταγές. Θέλομε νὰ σὲ ὑπακούομε καὶ νὰ σὲ ψάλλομε. Νὰ σὲ ξαναδημιουργήσομε θέλομε στὸν κόσμον. Μιά φορὰ ἦσουν ἡ κόρη κάποιου Θεοῦ. Σήμερα θὰ σηκωθεῖς περισσότερο, θὰ γίνεις ἡ κόρη τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ σύμφωνα μὲ τὴ σκέψη καὶ τὸ ρυθμὸ σου θὰ ξανακτίσομε τὸ Ἄστυ, τὴν Τέχνη καὶ τὸν Ἑρωτα.

Καὶ ἄκουσα τὴν ἀπάντηση τῆς Παλλάδος ποῦ μιᾶ, καθὼς ὅλοι οἱ θεοί, χωρὶς λόγια, μέσα στὰ τρίσβαθα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς Σιωπῆς.

«Παῖδί μου, μοῦ εἶπε, ἐγεννήθηκες κοντὰ σ' ἐκεῖνη τὴ μεγάλη λίμνη τῆς Μεσογείου, ποῦ τὴν ἐξεπολίτισε ὁ λαός μου διασχίζοντάς τηνε μ' ἀτρόμητες βάρκες, πρὸς νότον ἐνὸς τόπου στὸν ὅποιον ἐμπιστεύθηκα ἓνα μέρος τῆς πνευματικῆς κληρονομίας μου, σὲ μιὰ θορυβώδη καὶ φανταχτὴ πόλιν ποῦ τὴν ἴδρυσαν οἱ Φωκαεῖς. Κάποτε - ἅποτε θυμᾶσαι τὴν καταγωγὴ σου καὶ μ' ὅλα τὰ θέλγητρα ποῦ οἱ βάρβαροι ζητοῦν νὰ σὲ παραπλανήσουν μοῦ ξανάρχεσαι. Κ' ἐγὼ δὲ σὲ ἀπώθησα ποτὲ. Ἐτραγοῦδῃσες τίς παραδόσεις τῆς καταγωγῆς τοῦ λαοῦ μου, τοὺς ἥρωάς του τοὺς ὕμνησες καὶ σὲ σκηνές, ὅπου ξετυλίγονται πολλὲς φορὲς οἱ πειρὸ παράξενες παρωδίες, ἀνάστησες τὰ ἐξωραΐσματα τῶν παλιῶν πόλεων ποῦσαν ἀπὸ λαβύρινθους γεμάτες —καὶ τίς καρδιὲς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ὅλων τῶν χρόνων, ποῦ ὅμοια λαβύρινθοι εἶναι. Τοὺς ἐφώτισες μὲ τὸ πνεῦμα τὸ σύγχρονο ποῦ εἶναι καὶ δικό μου γιὰτί ἔμαι αἰώνια.

Ἐπῆρα τὴ μορφὴ ἀρματωμένης κόρης κ' ἔστι στοὺς ἀνθρώπους φανερώθηκα γιὰτί ἀνάγκην ἀπὸ σύμβολα καὶ σημάδια ἔχουν γιὰ νὰ ξεδιαλύνουν τὰ θεῖα μυστήρια. Μὰ σήμερα ποῦ τοῦ Φειδία τὸ ἄγαλμα δὲν ὑπάρχει πεῖα εἶμαι ζωντανὴ παντοῦ ὅπου ἀνθρώποι σκέπτονται γιὰ τὸ Ἰδανικὸ καὶ ἀγωνίζονται γι' αὐτό. Στὴν Ἀττικὴν ἐγεννήθηκα, μὰ πατρίδα μου εἶναι ὁ κόσμος ὁ ἀπέραντος. Ἐκαὶ ὅμως καλὰ νὰ γυρίσεις κατὰ τὸ βράχον αὐτὸ ὅπου συντρίμια μονάχα ἀπόμειναν. Αὐτοῦ ἔχ' ὑψωθεῖ μαρμαρένιο τὸ σῶμά μου κ' ἑναρμονία μὲ τίς ἐμπνεύσεις μου δημιουργήθηκε γύρω του μιὰ τέχνη ἀπαράμιλλῃ σὲ διαύγεια καὶ σ' εὐρυθμία. Μὰ τὸ εἶδες, πεθαμένα εἶναι τὰ πράγματ' αὐτά. Ἡ ἀνθρωπότης πάνω σὲ δρόμο σπαρμέν' ἀπὸ τάφους βαδίζει, χωρὶς νὰ κουρασθεῖ, πρὸς κάποιες μυστηριώδεις κορφές. Εἶναι περιττὸν νὰ ξαναρχίσουν τὰ περασμένα. Ὅσοι μὲ ἀντιγράφουν εἶναι τῳόντι ξε-

ροὶ ἀντιγραφεῖς, καὶ ὅσοι πάλι μὲ μιμοῦνται ἀπλοὶ μιμηταί. Μονάχα ὅσοι μὲ ξαναβρίσκουν, μὲ νοιόθουν καὶ μὲ ὑπακούουν.

Εἶμαι τὸ μέτρον, τὸ μέτρον ποῦ χωρὶς αὐτὸ τίποτα δὲν πλάθεται ποῦ νὰ μπορεῖ, καθὼς εἶπαν, νὰ ζήσῃ. Εἶμαι, καλύτερα, ἢ ἰδανικὴ κόρη μέσα στὸν κύκλο τῆς δημιουργίας. Δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ βιώσιμο καὶ τὸ ὠραῖο ἐξὸν ἀπὸ τὰ παιδιὰ ποῦ μητέρα τους εἰμ' ἐγώ. Μὰ εἶναι πολλοὶ καὶ διάφοροι ὅσοι παντρεύονται μὲ τὴν παρθενιά μου ποῦ αἰώνια ξαναγεννιέται. Ὁ Παρθενὼν δὲν εἶναι τὸ μόνο ἔργο ποῦ ἀνάβρυσε ἀπὸ μένα· ὁ Φειδιάς δὲν εἶναι ὁ μόνος γλύπτης ποῦ ἔχω καὶ ὁ Ὅμηρος ὁ μόνος ποιητής· δὲν εἶναι μονάχα ἡ Ἑλλάδα ἔδρα μου. Τὸ Σενιέ, τὸ Σέλλεϋ, τὸ Σατωβριάν, τὸ Γκαίτε καὶ ἄλλους ἀκόμα ἐγὼ τοὺς ἐνέπνευσα. Ὅπου βασιλεύει ἡ Ἀρμονία ἐκεῖ καὶ ἐγώ. Ἐμένα ποτὲ δὲ μ' ἐτρόμαξε τὸ μυστήριο, καθὼς μερικοὶ ἐπίστεψαν, ἐμένα τὴν Παρθένα, τὴ γεννημένη χωρὶς ἁμαρτίες· καὶ ἀκόμα ποτέ μου δὲ σιχάθηκα τὴ μανία ὅταν τὴν ἐμπνέουν οἱ Θεοί. Ὁ Πλάτων εἶταν ὁπαδός μου σὰν ἔγραφε: «Πάντα τῶν σοφῶν ἡ ποίησις θὰ χλωμαίνει μπροστὰ στὰ τραγοῦδια ποῦ τὰ διαπνέει θεία μανία». Γιατὶ ἡ μανία αὐτὴ εἶναι μιᾶς ὑψίστης καὶ ἄγνωστης σοφίας ἐκδήλωσις. Ὁ Διόνυσος, ὁ θεὸς τῆς μέθης, εἶναι ἀδελφός μου. Δὲν τὸν ἀπαρνοῦμαι διόλου. Εἶπε μεγάλες ἀλήθειες τὴ στιγμή ποῦ νόμιζε πὼς εἶχε χάσει τὰ φρένα. Ἀλλὰ δὲ συμφωνῶ οὔτε μὲ τὴν ἀσχημιὰ οὔτε μὲ τὴν ἀκαταστασία, οὔτε μὲ τὶς παρακατινὲς παραφροσύνες.

Ἔχω γιὰ ἐχθροὺς ὅλα τὰ τέρατα. Γι' αὐτὰ σηκώνομαι καὶ χτυπῶ. Οἱ γίγαντες πέφτουν στὴν ἐκρηξη τῆς ὀργῆς μου, καὶ τῶν σκιῶν οἱ ἐφιάλται χάνονται. Εἶμαι καλὴ, μὰ εἶμαι καὶ δυνατὴ. Δὲν ὑποχώρησα ποτὲ στὸ βέβηλο, στὸ ἄπιστο, στὸ πρόστιχο καὶ στὸ ἀνόητο. Ὅλους τοὺς βλασφημητὰς τοὺς ἔδιωξα. Καὶ ἡ μεγάλη τιμωρία μου γι' αὐτοὺς ἦταν ποῦ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ μὲ καταλάβουν. Πρὶν ἀπὸ σένα ἦρθεν ἓνας Βρετανὸς νὰ μὲ προσκυνήσῃ. Κι ἀπὸ τότε ἐδοξάσθηκε πολὺ· μὰ ἔζησε καὶ ἀπόθανε χωρὶς ὀλοκληρικὰ νὰ μ' ἐννοήσῃ.

Κι ἀλήθεια· ἐζήτησε νὰ μάντιτᾷε στὸ Θεὸ ποῦ αὐτὸς ἀποκήρυξε καὶ ποῦ τὸν ἐρχομὸ του ἐγὼ ἐτοίμασα. Ἄν ἡ ἀποκάλυψις τῆς τελείας Ὁμορφίᾳς ἔγινε σ' ἓνα κάποιο αἰῶνα ἀπὸ μιὰ κάποια φυλὴ, ὅμως σ' ἓναν ἄλλο τόπο, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἰωνικῆς θάλασσας, περισσότερο ἄγνοιο μὰ ὅχι καὶ ὀλιγώτερο θελχτικό, ἔγινε ἡ ἀποκάλυψις τῆς τελείας ἀλήθειας. Καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴ μᾶς τὴν ἔφερε πραγματικὰ ἡ θείκῃ ἀνθρωπότης. Ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς λίγα μονάχα λιθάρια ἐγὼ παραμέρισα. Μὰ ἐχρωστοῦσε ἐκεῖνος, πεῖδ μεγάλος ἀπὸ μένα, ποῦ νόμος μου εἶναι νὰ ζῶ, ἐχρωστοῦσε θεληματικὰ νὰποθάνει. Καὶ νά, γιατί, ἂν ἡ Ἀκρόπολις εἶνε ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες κορυφές ἢ πεῖδ ψηλὴ, ἀπὸ τοὺς θεοὺς λόφους ὁ πεῖδ ἀλγεινὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἔσβυσε τοῦ δικαίου τούτου ὁ στεναγμὸς ὁ τελευταῖος, ποῦ τὴ ζωὴ στὸν κόσμον ἔδωσε, εἶναι ὁ Γολγοθᾶς.

ΤΟ ΝΕΟ ΜΑΣ ΜΙΘΥΣΤΟΡΗΜΑ

Ἡ « Νέα Ζωή » μὲ κάποια περηφάνεια βλέπει νὰ συγκεντρώνονται γύρω της ὅλοι οἱ ΝΕΟΙ καὶ οἱ ΔΥΝΑΤΟΙ.—Γιατὶ αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τῆς:

νά συγκεντρώνη ὅλη τὴ νειότη καὶ τὴ δύναμι σ' ἓνα ξεχείλισμα μυριόκλωνο ζωῆς πλημμυρισμένης ἀπὸ χυμούς δημιουργικούς.

Μὲ τὸ φυλλάδιο αὐτό, μὲ τὸ ὅποιο ἀρχίζει καὶ τὸ ἕκτον ἔτος τοῦ Περιοδικοῦ μας, ἔχομε τὴν εὐτυχία νὰ παρουσιασθοῦμε στοὺς ἀναγνώστας μας δυναμωμένοι μὲ νέο συνεργάτη τὸν ΠΕΤΡΟ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ — καὶ ἀπὸ τὸ ἐπόμενο μὲ νέα συνεργάτρια τὴν ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ.

Πρὸ μηνῶν ὁ «Νουμᾶς» εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ δημοσιεύσῃ (μὲ τὸ ἀληθινὸ τῆς τὶνομα Γαλάτεια Ἀλεξίου) τὸ μυθιστόρημά της «Ridi Pagliacio», τὸ ὅποιο ἐπροκάλεσε ἀληθινὴν ἐκπληξὴ στοὺς φιλολογικούς κύκλους καὶ τὴν ἀνύψωσε στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν λογογράφων μας. Παραπέμπομε τοὺς ἀναγνώστας μᾶς στὸν ὑπέροχο χαρακτηρισμὸ τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ταλάντου τῆς ποὺ μᾶς ἔδωσε εὐθὺς ἔπειτα ὁ κ. Νιρβαμῆς.

Ἐμεῖς, σημειώνομε πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο μόνον: — ὅτι ἡ νέα μας συνεργάτρια δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ τίς γνωστὲς γυναῖκες συγγραφεῖς. Ἡ Πετροῦλα Ψηλορεῖτὴ εἶναι καὶ μένει πάντοτε Γυναικα — Ἀντιλαμβάνεται τὴν ζωὴ ὡς Γυναικα καὶ μᾶς ἀποτυπώνει τίς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματά της ὡς Γυναικα — Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ τοῦτο πρὸς χαρακτηρισμὸ τοῦ ξεχωριστοῦ καὶ πρωτοτύπου ταλάντου τῆς Πετροῦλας Ψηλορεῖτῃ, γιατί ὡς τώρα ὅλες οἱ γυναῖκες, ποὺ ἔγραψαν καὶ γράφουν, δὲν μᾶς εἶπαν τίποτα τὸ ξεχωριστό, τὸ δικό τους, καὶ μοιάζουν ὅλες μὲ ἄνδρες.

Καιρὸς πεῖα νὰ μᾶς πῇ καὶ ἡ Ἑλληνίδα γυναῖκα τί αἰσθάνεται ὡς Γυναικα Καὶ ἔχει τόσα νὰ μᾶς πῇ!

Στὸ «Ridi Pagliacio» ἡ Πετροῦλα Ψηλορεῖτὴ μᾶς εἶπε μὲ τὸν πλέον ὑπέροχο τρόπο μερικὰ πράγματα, ποὺ θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ μᾶς τὰ πῇ ἄνδρας, ἔστω καὶ προικισμένος μὲ τὴ μεγαλύτερη Διαισθησι.

Στὸ «ΕΓΩ, ΟΛΟΙ ΕΞΕΙΣ», ποὺ θὰ δημοσιεύσωμε, ἔξακολουθεῖ μὲ τὴν ἴδια σκληρὴ παρατηρητικότητά νὰ ρίχνῃ τὰ μάτια στὴ γυναῖκα ψυχὴ καὶ μὲ τὸν πλέον δαιμόνιο τρόπο νὰ ξεσχίζει πέπλους, ἀνέγγιχτους ἕως τώρα, καὶ νὰ μᾶς δείχνῃ τολμηρὰ καὶ σὲ ὑπέροχες στάσεις τὸ Αἰώνιο Θῆλυ.

Καὶ μιὰ ἄλλη ἔκκλησις. Ἡ Πετροῦλα Ψηλορεῖτὴ εἶναι νεαρωτάτῃ ἀκόμα. Κρητικοποῦλα ἀρχαϊκῆς ὁμορφιάς μένει στὸ Ἡράκλειο τριγυρισμένη ἀπὸ πατέρα καὶ ἀδελφία, ποὺ ὅλοι αἰσθάνθηκαν ἀπὸ μικροὶ τὸ Φῶμα τῆς Τέχνης στὸ μέτωπο.